

”OLEN EDELLEEN NUORI, KOSKA TUNNEN ITSENI NUOREKSI”
IKÄÄNTYMISDISKURSSIT JULKISUUDESTA TUTTUIJEN
NAISTEN HENKILÖHAASTATTELUISSA

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
14.1.2022

Nea-Maria Tauriainen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TEOREETTINEN TAUSTA JA TUTKIMUSMETODI	3
2.1. Teoreettinen ja metodinen viitekehys	3
2.2. Metodologinen työskentely	4
3. DISKURSSIANALYYSI	6
3.1. Vastarintadiskurssi	7
3.1.1. Kehodiskurssi	7
3.1.2. Asennediskurssi	8
3.2. Ikä on vain numero -diskurssi	10
3.3. Muuttuvan ulkonäön diskurssi	13
3.4. Vahvistuneen itsetunnon diskurssi	15
3.5. Tyytyväisyysdiskurssi	18
3.6. Elämän rajallisuuden diskurssi	20
3.7. Aliarviointidiskurssi	23
4. PÄÄTÄNTÖ	27
LÄHTEET JA LYHENTEET	32
LIITE	

1. JOHDANTO

Kandidaatintutkielmani tavoitteena on tutkia sitä, millaisia naisen ikääntymiseen liittyviä diskursseja Apu-lehden verkkosivuilla julkaistuissa artikkeleissa aktivoituu. **Diskurssin** käsitettä on mahdotonta määritellä täysin tyhjentävästi, mutta sillä voidaan tarkoittaa muun muassa vakiintunutta, tiettyyn tilanteeseen sitoutunutta kielenkäyttöä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 25–26). Keskityn tutkielmassani siis tarkastelemaan sitä, millaisilla kielellisillä valinnoilla tällaisia kontekstisidonnaisia merkityssystemejä aineistossa rakentuu. Tutkimukseni lähestymistapa on aineistolähtöinen, joten keräämäni aineisto on määrittänyt vahvasti analyysin tekoa. Tutkielmani aiheen valitsin sen perusteella, että koen erityisesti naisen ikääntymiseen kohdistuvat negatiivissävytteiset asenteet sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti mielenkiintoiseksi ilmiöksi. En kuitenkaan keskity tutkimuksessani ainoastaan tähän näkökulmaan, vaan analysoin aineiston diskursseja puhtaasti sen mukaan, mitkä ikääntymiseen liittyvät diskurssit aineistossa vahvimmin aktivoituvat. Esittelemäni diskurssit ovat siis liitoksissa sekä yleisiin sosiaalisiin tai yhteiskunnallisiin ikääntymiseen liittyviin asenteisiin että haastateltujen henkilökohtaisiin ajatuksiin ja kokemuksiin.

Tutkimuskysymykseni ovat siis seuraavat:

- 1) Miten aineisto merkityksellistää ikääntymistä?
- 2) Miten kielelliset valinnat rakentavat aineistossa aktivoituvia diskursseja?

Tutkimukseni aineistona olen hyödyntänyt Apu.fi-sivustolla julkaistuja artikkeleita (ks. liite), joissa julkisuudessa esiintyvät naiset pohtivat vanhenemista useista eri näkökulmista. Verkkosivusto sisältää henkilöhaastatteluja, joita ovat julkaisseet aikakauslehdet Apu ja Eeva. Keräämäni artikkelit on julkaistu verkkosivulla aikavälillä 28.11.2013–19.9.2021, ja ne kaikki käsittelevät jollain tapaa ikääntymistä. Apu on vuonna 1933 perustettu A-lehtien julkaisema lehti, jota kuvaillaan lehden omilla verkkosivuilla ”Suomen suurimmaksi viikkolehdeksi, jota lukemalla pysyy ajan tasalla”. Eeva taas on A-lehtien julkaisema 13 kertaa vuodessa ilmestyvä naistenlehti, jota samaisella verkkosivustolla kuvataan ”Suomen suurimmaksi naisten kuukausilehdeksi, joka tarjoaa syvällistä ja koskettavaa luettavaa aikuiselle ajattelevalle naiselle”. (Apu 2021.) Apu.fi-verkkosivuston artikkelit valitsin aineistokseni juuri sen perusteella, että mainitsemani aikakauslehdet julkaisevat verrattain usein henkilöhaastatteluja kaikenikäisistä naisista.

Aineistoni olen rajannut niin, että tarkastelen tutkielmassani ainoastaan yksikön ensimmäisessä ja kolmannessa persoonassa kirjoitettuja naisten omin sanoin ilmaistuja ajatuksia. Näin ollen en sisällytä aineistooni esimerkiksi toimittajan omia ajatuksia tai havain- toja sisältävää tekstiä. Aineistooni olen sisällyttänyt ainoastaan artikkeleita naisista, sillä olen kiinnostunut erityisesti naisten mielikuvista ja ajatuksista ikääntymiseen liittyen. Ta- voitteenani on siis ottaa selvää, aktivoituuko aineistoista diskursseja, jotka koskevat ai- noastaan naisen ikääntymistä. Tutkielmaani varten keräsin yhteensä 60 artikkelia, joissa käsitellään jollain tapaa vanhenemista. Osassa artikkeleista aihetta käsitellään laajemmin, osassa taas vain hieman aihetta sivuten. Artikkelit etsin verkkosivulta hyödyntäen haku- sanoja, kuten *ikä*, *ikäntyminen* ja *vanheneminen*. Olen eritellyt artikkeleista ne tekstikat- kelmat, joissa viitataan ikääntymiseen. Sisällytin aineistoon artikkeleita monenikäisistä naisista, joiden julkisuuskuvat saattavat erota paljonkin toisistaan. Koska tutkielmani on diskurssianalyysi, on aineiston status tutkimuksen kannalta korkea – aineiston ajatellaan nimittäin olevan tutkimuskohdetta, eli sosiaalista todellisuutta, itseään. Aineisto ei siis tässä tapauksessa merkitse pelkästään todellisuudesta kertovaa kuvausta. (Suoninen 2000: 49.)

Naisen ikääntymiseen liittyviä diskursseja on tutkittu aikaisemmin esimerkiksi yhteis- kuntatieteissä. Anna-Kaarina Ikosen pro gradu -tutkielmassa (2012) tutkitaan ikääntyvää naisruumista koskevien diskurssien aktivoitumista kahdessa eri naistenlehdessä. Yhteis- kuntatieteellisessä ja kielitieteellisessä diskurssintutkimuksessa on kuitenkin se ero, että yhteiskuntatieteissä kielen kautta tutkitaan muita ilmiöitä, kun taas kielitieteessä juuri kie- lenkäyttö on tutkimuskohteena (Pietikäinen 2000: 193). Oma analyysini eroaa Ikosen tut- kielmasta myös siinä, että en rajaa aihettani ainoastaan ikääntyvän naisen ruumista kos- keviin diskursseihin, vaan aineistoni sisältää yleisempää pohdintaa ikääntymiseen liit- tyen. Toinen oman tutkielmani aihealueeseen liittyvä pro gradu -tutkielma on tehty ge- rontologian ja kansanterveyden tieteenalan puolella. Hilikka Hytti tutkii diskurssianalyy- sissään (2010) sitä, millainen käsitys ikääntyneestä naisesta rakentuu mediassa. Aineisto- naan hän on hyödyntänyt Helsingin Sanomien artikkeleita. Vaikka naisen ikääntymistä on tutkittu diskurssianalyysin tavoin useammalla tieteenalalla, puhtaasti kielitieteen nä- kökulmasta ei aihetta nähdäkseni ole vielä tutkittu.

2. TEOREETTINEN TAUSTA JA TUTKIMUSMETODI

2.1. Teoreettinen ja metodinen viitekehys

Kriittinen diskurssianalyysi toimii tutkielmani sekä teoreettisena että metodisena viitekehysenä (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 268). Diskurssintutkimus on laadullista tutkimusta, jonka tarkkailun kohteena on kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan välinen suhde (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 7). Kriittisen diskurssianalyysin taustalla vaikuttaa vahvasti **sosiaalinen konstruktioismi**, jonka mukaan kielenkäyttöä tarkastellaan osana todellisuutta, ei pelkkänä siltana todellisuuteen (Jokinen, Juhila & Suoninen 2000: 9). Kielenkäytöllä on siis sosiaalisia vaikutuksia ympäröivään maailmaan, ja tämä sama maailma vaikuttaa siihen, miten kieltä käytetään kussakin tilanteessa. On siis luontevaa hyödyntää diskurssianalyysiä sen selvittämiseen, millaisia merkityksiä naisen ikääntymiseen liitetään, ja millaisin kielellisin keinoin näitä ajatusmalleja aktivoituu. Kriittistä diskurssianalyysiä voidaan pikemminkin pitää eräänlaisena jaettuna tutkimusnäkökulmana kuin yksittäisenä teoriana tai metodipaketina. (Pietikäinen 2000: 192–196.) Diskurssintutkimuksessa ei siis ole vain yhtä mahdollista menetelmää, vaan menetelmä valitaan aina sen mukaan, mikä on paras tapa analysoida aineistoa ja ratkaista tutkimuskysymyksiä (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 163).

Diskurssin ja diskurssianalyysin merkitykset vaihtelevat jonkin verran jopa tieteenalojen sisällä, joten yhtä ainoaa määritelmää termeille ei ole olemassa. **Diskurssi** voidaan kuitenkin sekä kielitieteessä että yhteiskuntatieteissä nähdä tapana hahmottaa ja jäsentää maailmaa (Pietikäinen 2000: 191–192). Diskurssin määrittelen tutkimuksessani Michel Foucaultin tavoin ”kunkin aikakauden ja kussakin tilanteessa kielenkäytössä ilmeneväksi kiteytyneeksi ymmärrykseksi todellisuudesta” (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 26). Diskurssianalyysissä ollaan kiinnostuneita kulttuurisista merkityksistä ja yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentumisesta sekä niiden sitoutumisesta ihmisten väliseen kanssakäymiseen (Jokinen & Juhila 1999: 40–41). **Kontekstia** pidetään diskurssianalyysin kannalta tärkeänä ja keskeisenä ominaisuutena, joka rikastuttaa aineiston analyysiä (Jokinen ym. 2000: 28–29). Kielen sisältämät merkitykset ovat aina kontekstisidonnaisia – jokaisen sanan tai muun kielenaineksen merkitys on siis sidoksissa kieltä ympäröivään todellisuuteen.

teen. Konteksti on käsitteenä monikerroksinen, eli sillä voidaan viitata monenlaisiin ilmiöihin. Se voikin merkitä esimerkiksi asiayhteyttä, toimintaympäristöä, vuorovaikutustilannetta tai jonkinlaista yhteiskunnallista tilaa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 28–29.)

Diskurssit on mahdollista ajatella erilaisina perspektiiveinä nähdä ja kokea maailma. Nämä perspektiivit ovat sidoksissa muun muassa ihmisen sosiaaliseen ja henkilökohtaiseen identiteettiin, sosiaalisiin suhteisiin, asemaan maailmassa sekä siihen, miten tämä suhtautuu maailmaan. (Fairclough 2003: 124.) Diskurssianalyysiin on vahvasti liitoksissa myös M. A. K. Hallidayn **systemis-funktionaalinen kieliteoria**. Kielenkäytön funktionaalisuutta voidaan tarkastella ainakin kolmesta näkökulmasta: kieli on viestinnän väline, se mahdollistaa maailman representoimisen ja sen avulla on mahdollista luoda sosiaalisia suhteita ja identiteettejä. Kielellä on siis samanaikaisesti useita tehtäviä, jotka mahdollistavat kielenkäyttäjälle resurssit luoda erilaisia merkityksiä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 14–15.) Näin ollen voidaan olettaa, että diskurssianalyysissä esiintyvät lausumat sekä väittävät jotain todellisuudesta että samalla osallistuvat tuon todellisuuden rakentamiseen (Jokinen ym. 2000: 41).

Kriittiselle diskurssianalyysille ominaista on sen kriittinen näkökulma osana diskurssin tarkastelua sosiaalisena ja yhteiskunnallisena käytänteenä. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on siis tuoda diskurssintutkimukseen mukaan yhteiskunnallisesti relevantteja aiheita ja saada näin yhteiskunnassa aikaan muutos parempaan. (Pietikäinen 2000: 193–196.) Koen kriittisen diskurssianalyysin olevan sopiva näkökulma omalle tutkimukselleni juuri siksi, että ikääntyminen on yhteiskunnallisesti hyvin keskeinen ilmiö. Diskurssintutkimuksen voimin on mahdollista esimerkiksi lisätä tietoisuutta siitä, kuinka ikääntymisestä puhutaan mediassa.

2.2. Metodologinen työskentely

Tutkielmassani hyödynnän Faircloughin (1989: 109–110) kriittisen diskurssianalyysin menetelmää. Fairclough jakaa diskurssianalyysin kolmeen vaiheeseen: tekstin kuvaukseen, vuorovaikutuksen tulkintaan sekä sosiaalisen kontekstin selitykseen. Tämän lisäksi Fairclough erottaa diskurssianalyysin kolmeen tasoon: aineistoa voi analysoida sen sana-

valintojen, kieliopin tai tekstuaalisten rakenteiden pohjalta. Omassa tutkimuksessani sovellan lähinnä menetelmän sanastoa koskevaa osuutta, sillä aineistoni diskurssit aktivoituvat nimenomaan tiettyjen sanavalintojen vaikutuksesta. Analyysissäni olen kiinnittänyt huomiota muun muassa sanavalinnoissa ilmenevään metaforisuuteen, sillä tämä retorinen keino toistuu aineistossani usein. Sanan **metaforisuudella** tarkoitetaan tietyn asian kuvaamista sellaisella käsitteellä, joka ei vastaa sen kirjaimellista määritelmää. Metaforan rooli kielessä on tehdä uusi asia ymmärrettäväksi liittämällä siihen merkityksiä jostain jo aiemmin tunnetusta asiasta. (Jokinen 1999: 148.) Esimerkki tällaisesta metaforisesta kielenkäytöstä on aineistossani esiintyvä ilmaus *oma polku*, jolla kuvataan ihmisen henkilökohtaisen elämän kulkua, kunkin omaa tapaa elää elämää (ks. aineistoesimerkki [17]).

Lähilukuprosessin aikana korostin tekstikatkelmista alleviivaamalla tutkielmani aiheen kannalta kiinnostavat substantiivi-, adjektiivi- ja verbivalinnat. Näistä sanavalinnoista muodostin myöhemmin systemaattisesti yläkäsitteitä, joiden pohjalta päädyin nimeämään aineiston keskeisimmät diskurssit. Täytyy muistaa, että diskurssianalyysi ei ole koskaan jäännöksetöntä – tutkimusta ei ole mahdollista tehdä täysin tyhjentävästi (Sääskilahti & Saviniemi 2019: 229). Oman analyysini ulkopuolelle voi siis mahdollisesti jäädä diskursiivisia aineksia, mikä johtuu lähinnä siitä, että kandidaatintutkielman laajuus on rajallinen. Olen kuitenkin saanut aineiston keskeisimmät diskurssit eristettyä tutkielmaani varten, joten tämä ei vaikuta tutkimukseni laatuun.

3. DISKURSSIANALYYSI

Olen eristänyt aineistosta yhteensä 7 diskurssia, jotka olen jakanut omiin alalukuihinsa. Diskursseja tutkiessani kuvailen ensin kunkin diskurssin suurpiirteisimpiä ominaisuuksia, minkä jälkeen havainnollistan esimerkkien avulla tarkemmin sitä, millaisin kielellisin keinoin kukin diskurssi valitsemisani esimerkeissä aktivoituu. Osa diskursseista on liittäisiä – esimerkiksi muuttuvan ulkonäön diskurssia aktivoivat osittain samat aineiston lausumat kuin kehodiskurssia. Koska ikääntymistä käsitellään aineistossani hyvin erilaisista näkökulmista, aktivoituu aineistosta useita erilaisia diskursseja. Tästä syystä myös diskursseja aktivoivien lausumien lukumäärä vaihtelee diskurssikohtaisesti paljon. Alla olevaan taulukkoon olen listannut yleisyysjärjestyksessä sekä eristämäni diskurssit että niiden aktivoitumisten lukumäärän.

TAULUKKO 1. Diskurssien aktivoitumiset aineistossa.

DISKURSSI	AKTIVOITUMISET AINEISTOSSA
Vastarintadiskurssi	29
Ikä on vain numero -diskurssi	25
Muuttuvan ulkonäön diskurssi	24
Vahvistuneen itsetunnon diskurssi	22
Tyytyväisyysdiskurssi	17
Elämän rajallisuuden diskurssi	16
Aliarviointidiskurssi	14

Tutkielmassani olen ottanut erityisesti huomioon aineistossa esiintyvät substantiivi-, adjektiivi- ja verbivalinnat. Sisällytän analyysiini kuitenkin tarvittaessa muidenkin sanaluokkien sanoja, jos ne ovat diskurssin aktivoitumisen kannalta keskeisiä ja mielenkiintoisia. Koska aineistoni diskurssit määrittyvät erityisesti sanavalintojen perusteella, olen korostanut antamistani aineistoesimerkeistä ne sanat, jotka osallistuvat keskeisesti luettelemieni diskurssien aktivoitumiseen. Koin tarpeelliseksi analysoida jokaisesta aineistoesimerkistä useampia sanavalintoja, sillä aineistoni on sanastoltaan hyvin diskursiivista.

3.1. Vastarintadiskurssi

Vastarintadiskurssi aktivoituu aineistossa yhteensä 29 lausumassa. Diskurssin lausumissa toistuu ajatus siitä, että ikääntymisen merkkejä tai siihen liitettäviä asenteita ja piirteitä vastaan taistellaan aktiivisesti – toiminta on määrätietoista, ja sen taustalla voidaan ajatella olevan jokin selkeä motiivi. Koska vastarintadiskurssi on lausumamäärältään laaja ja näkökulmiltaan monipuolinen, olen erotellut siitä kaksi eri aladiskurssia, kehodiskurssin ja asennediskurssin. Kehodiskurssi aktivoituu aineistossa yhteensä 10 lausumassa, asennediskurssi taas 19 lausumassa. Nämä diskurssit eroavat toisistaan näkökulmiltaan: kehodiskurssi käsittelee ikääntymistä fyysisestä näkökulmasta, asennediskurssi taas psyykkisestä näkökulmasta. Näitä näkökulmia merkityksellistetään aineistossa erilaisin kielellisin keinoin.

3.1.1. Kehodiskurssi

Kehodiskurssia aktivoivissa lausumissa ikääntymistä pyritään estämään fyysisin keinoin, muun muassa liikunnan tai kosmetiikan avulla. Tämä ilmenee esimerkkien (1), (2) ja (3) sisältämissä sanavalinnoissa.

- (1) *Tämän ikäisenä on kehon hyväksi pakko tehdä koko ajan töitä, mikään ei tule ilmaiseksi.* (Apu 19.3.2014, Tiina Jylhä)
- (2) *Aion laulaa niin kauan kuin pysyn terveenä. 60 vuotta on kriittinen ikä, jolloin on entistä tärkeämpää pitää huolta ruokavaliosta, nukkumisesta ja liikkumisesta.* (Apu 28.9.2020, Eini)
- (3) *Vältän aurinkoa, ja kesällä golfia pelatessani suojaan kasvoni viidenkymmenen suojakertoimella. Ei tulisi mieleenkään enää sellainen auringonotto kuin nuorempana, kun leuan alla pidettiin foliota rusketuksen maksimoimiseksi.* (Apu 11.12.2015, Virve Rosti)

Esimerkissä (1) painotetaan, että kun ihminen on saavuttanut tietyn iän, on *kehon hyväksi pakko tehdä töitä*. Substantiivi *pakko* implikoi lausumassa teon välttämättömyyttä ja ehdottomuutta (KS 2020 s.v. *pakko*). *Pakko tehdä* -verbivalinta onkin lausuman kontekstin kannalta mielenkiintoinen, sillä sen avuin voidaan kuvata joko toimijan sisältä tulevaa tai

tämän ulkoisista olosuhteista aiheutuvaa välttämättömyyttä (VISK § 1554). *Pakolla* voidaan näin ollen viitata esimerkiksi siihen, että sosiaalinen ympäristö ikään kuin olettaa tietynikäisen ihmisen tekevän töitä kehonsa kunnan säilyttämiseksi. Tällaisin kielellisin keinoin voidaan kuitenkin kuvata myös sitä faktaa, että esimerkiksi riittävä liikunta sekä terveellinen ruokavalio ovat välttämättömiä tekijöitä kehon terveyden ylläpitämisessä.

Fyysisen työn kiistatonta merkitystä korostaa lausuman adjektiivi *ilmainen* – kehon hyvinvointia ei voi saada ilman vaivannäköä (KS 2020 s.v. *ilmainen*). Esimerkissä (2) *terveyttä* pidetään edellytyksenä laulamislle. Lausuman verbi *aikoa* luo kuvaa tarkoituksellisesta ja suunnitelmallisesta toiminnasta (KS 2020 s.v. *aikoa*). Myös verbilauseke *pitää huolta* kuvaa aktiivista toimintaa, tässä kontekstissa oman terveyden huoltamista ja vaalimista (KS 2020 s.v. *huolehtia*). Komparatiivimuotoisella adjektiivilausekkeella *entistä tärkeämpää* painotetaan iän merkitystä terveydentilan muutoksissa. Kehodiskurssia aktivoivat myös esimerkin substantiivivalinnat *ruokavalio*, *nukkuminen* ja *liikkuminen*, jotka kielentävät kehon fyysisen terveyden vaalimista.

Esimerkissä (3) kehodiskurssia aktivoivat erityisesti verbivalinnat *välttää* ja *suojata*. Kehon fyysistä ikääntymistä nopeuttavia ilmiöitä pyritään täten varomaan konkreettisin keinoin. Ilmaus *ei tulisi mieleenkään* korostaa lausumassa ilmenevää negatiivista asennoitumista ikääntymisen fyysisiä merkkejä kohtaan – *sellaista auringonottoa kuin nuorempana* ei pidetä enää edes vaihtoehtona. Kehodiskurssi siis korostaa fyysisen työn ja toiminnan merkitystä ikääntymisen merkkien ennaltaehkäisevänä tekijänä ja näin ollen tuo samalla ilmi fyysisen kunnan ja ulkomuodon mahdollista merkitystä ikääntyvän naisen elämässä.

3.1.2. Asennediskurssi

Asennediskurssia aktivoivat lausumat sisältävät viestin siitä, että paras lääke ikääntymiseen liittyviä negatiivisia muutoksia tai asenteita vastaan on oikeanlainen asenne. Tämäkin kuvataan aktiivisena, tietoisena toimintana, mikä ilmenee esimerkeissä (4–6).

(4) *Mieli ei vanhene samaa tahtia kehon kanssa, kun päänsä sisälle ei päästä harmaita ajatuksia.* (Apu 21.12.2015, Katri Helena)

- (5) *Ennen laulutuntien aloittamista Kaija mielti, voiko viisikymppinen enää oppia mitään uutta. ”Haluan sanoa ikäisilleni viisikymppisille, että **älkää jumahtako paikoillenne. Aina voi oppia uutta.**”* (Apu 21.11.2014, Kaija Koo)
- (6) *Hanna ei ole ikinä ymmärtänyt, minkä takia tietyssä iässä **pitäisi** ylipäättään **ryhtyä elämään pienellä liekillä.** ”Monille se kyllä tapahtuu. Joskus ikäisteni seurassa huomaan, että ihmiset puhuvat vain **kuolemasta ja sairauksista.** Se on uuttavaa. Itse olen kiinnostunut enemmänkin **elämänilosta ja uusista jutuista.**”* (Apu 18.8.2018, Hanna Sumari)

Esimerkissä (4) *mieli* ja *keho* asetetaan vastakkain. Verbi *päästää* rakentaa tässä kontekstissa kuvaa jonkintasoisesta määrätietoisesta toiminnasta – lausumassa oletetaan, että tekijällä on valta päättää siitä, millaisia ajatuksia tämä päänsä sisään päästää (KS 2020 s.v. *päästää*). Lausuma sisältää myös oletuksen siitä, että *harmaat ajatukset* vanhentavat mieltä. Adjektiivilla *harmaa* on lausumassa synesteettinen rooli, ja sillä mahdollisesti viitataan ajatuksiin, jotka ovat jollain tapaa ankeita, ikäviä tai yksitoikkoisia (KS 2020 s.v. *harmaa*).

Esimerkin (5) imperatiivimuotoinen ilmaus *älkää jumahtako paikoillenne* implikoi sitä, että *jumahtamista* pidetään mahdollisesti jonkinlaisena oletettuna ilmiönä viisikymppisen ihmisen elämässä. Verbille *jumahtaa* ei ole Kielitoimiston sanakirjassa selitystä, mutta sekä sen tekstuaalisen kontekstin että sen kanssa liitoksissa olevan sanamuodon *paikoillenne* huomioon ottaen sillä ilmeisesti tarkoitetaan jonkinasteista paikalleen jäämistä – kenties jonkinlaista verbien *jämähtää* ja *jumittua* kontaminaatiota (VISK § 170). Lausumassa mainitaan myös, että *aina voi oppia uutta*, ja tässä lausumassa oppiminen onkin se psyykkinen väline, jolla ikääntymiseen liitettäviä varjopuolia aktiivisesti torjutaan.

Esimerkissä (6) ikääntymiseen liitetään ajatus *pienellä liekillä elämisestä*. *Liekki* on yleisessä käytössä oleva metafora psyykkiselle voimalle tai palolle (KS 2020 s.v. *liekki*). Lausuma siis sisältää ajatuksen siitä, että tietyssä iässä osa ihmisistä antaa tämän liekin hiipua, eikä kielenkäyttäjät itse *ymmärrä*, miksi näin *pitäisi* tehdä. Modaaliverbi *pitää* implikoi sitä, että tapahtumaa pidetään jollain tapaa sosiaalisesti velvoitteisena (VISK § 1573). Lausumassa vastakkainasetteluun nostetut substantiivivalinnat *kuolema* ja *sairaus* sekä *elämänilo* ja *uudet jutut* ovat hyvin ekspressiivisiä, sillä substantiivit *kuolema* ja *sairaus* liitetään tässä lausumassa ikääntymiseen, substantiiveja *elämänilo* ja *uudet jutut* taas ei.

Nämä sanavalinnat ovat siis kontekstin huomioon ottaen varsin ilmaisuvoimaisia ja ideologisesti voimakkaita. (KS 2020: s.v. *ekspressiivinen*.)

Asennediskurssin keskeinen ajatus on siis se, että omalla asenteella voi vaikuttaa siihen, millaista vanheneminen on. Ikääntymiseen liitetään diskurssissa paljon negatiivissävytteisiä ajatuksia: ikääntyminen merkityksellistetään esimerkiksi jonkinasteisena katkeroitumisena tai paikalleen jäämisenä. Diskurssissa korostuu kuitenkin myös idea siitä, että asenne ikääntymistä kohtaan on jokaisen itse päätettävissä – ikääntymiseen yleisesti liitettäviä negatiivisia asenteita ei ole pakko omaksua.

3.2. Ikä on vain numero -diskurssi

Ikä on vain numero -diskurssi aktivoituu aineistossani 25 lausumassa. Diskurssille tyyppillistä on tuoda ilmi ajatus siitä, että ihmisen kronologinen ikä ja henkinen ikä eivät ole liitoksissa toisiinsa. Aineistossa toistuva ajatus on, että ihminen kokee olevansa psyykkisesti nuorempi fyysiseen ikäänsä verrattuna. Voidaan olettaa, että jokaisella on oma käsityksensä siitä, mitä vanheneminen on – millainen ihmisen tulisi olla kussakin iässä. Diskurssin aktivoivat tekstikatkelmat rakentavat kuvaa siitä, ettei henkilö välttämättä koe edustavansa niitä stereotyyppisiä piirteitä, joita omaan ikäluokkaan yleisesti liitetään. Keskeistä on se, että tämä ristiriita kuvataan aineistossa hämmentävänä ja haastavana ilmiönä, jota merkityksellistetään aineistossani erilaisin kielellisin keinoin. Tämä näkyy esimerkeissä (7–9).

- (7) *Vaikeinta on ollut tottua peilikuvaan, josta katsoo nykyään usein vieras nainen. Ei se hullutteleva villikissa, joka voi tanssahdella hetken mielijohteesta vaikka taidenäyttelyssä. On outoa nähdä peilissä eri ihminen kuin sisälläni asuu. Jos jokin vanhenemisessä on hämmentävää, niin oman ulkomuodon muuttuminen.* (Apu 18.8.2018, Hanna Sumari)
- (8) *Olen miettinyt, että onko minussa jokin geenivirhe, kun tunnen itseni mieleltäni koko ajan nuoremmaksi.* (Apu 18.4.2014, Kaija Koo)
- (9) *Olen edelleen nuori, koska tunnen itseni nuoreksi. Eihän ihminen muutu pään sisällä, vaikka ulkonäkö muuttuu.* (Apu 24.4.2015, Hanna Sumari)

Huomionarvoista on, kuinka usein ihmisen fyysinen ja henkinen taso aineistossa mainitaan samassa lauseyhteydessä. Esimerkissä (7) peilistä katsoo takaisin *vieras nainen* – kuvattu hahmo on tuntematon, *eri ihminen* kuin *sisällä asuva* ihminen (KS 2020 s.v. *vieras*). Lausumassa vastakkainasetteluun joutuvat ihmisen fyysinen ja psyykkinen todellisuus: peilissä näkyvä fyysinen hahmo ja henkilön mielensisäinen kokemus itsestään. Kuvattuun peilikuvaan tottuminen on ollut *vaikeaa*, ja oman ulkomuodon muuttuminen koetaan *hämmentävänä*. Lausuman adjektiivivalinnat rakentavat kuvatausta tilanteesta negatiivisesti latautuneen kuvan. Verbin *tottua* käyttö korostaa tapahtuman uutuutta, outoutta tai hankaluutta (KS 2020 s.v. *tottua*). Myös adjektiivien *outo* ja *hämmentävä* käyttö lausumassa implikoi sitä, että kokemusta pidetään jollain tapaa normaalista poikkeavana (KS 2020 s.v. *hämmentävä* & *outo*). Esimerkki (7) sisältää useita diskurssin aktivoitumisen kannalta merkityksellisiä sanavalintoja. Nuori minä kuvataan *hulluttelevana villikissana*, joka voi halutessaan *tanssahdella taidenäyttelyssä*. Kielitoimiston sanakirja antaa substantiiville *villikissa* merkityksen 'eroottisesti puoleensavetävä, temperamenttinen nainen'. Adjektiivi *temperamenttinen* puolestaan viittaa vilkasluonteisuuteen, railakkuuteen ja kuohahtelevuuteen (KS 2020 s.v. *temperamenttinen*). Substantiivin *taidenäyttely* rooli lausumassa on korostaa tekemisen satunnaisuutta, samoin kuten substantiivi *mielijohde* – kyseessä on nopea päähänpisto (KS 2020 s.v. *mielijohde*). Lausuman sanavalinnat rakentavat nuoruudesta siis impulsiivista, huoletonta kuvaa. Tätä kuvaa vahvistaa *tanssahdella*-verbin sisältämä *le*-johdin, jolla kuvataan usein tapahtumaan sisältyvää epäsäännöllisyyttä tai sattumanvaraisuutta. Lausuman kontekstissa johdin luo verbiin myös leikkilisen ja huolettoman sävyn (VISK § 354).

Esimerkissä (8) haastateltu kielentää psyykkisen kokemuksensa fyysiseen muotoon käyttäen substantiivia *geenivirhe*. Sisäinen, epämääräinen tunne ulkoistetaan näin kielen keinoin fyysiseksi, selitettävissä olevaksi ilmiöksi. Substantiivi *virhe* implikoi sitä, että kuvattua tapahtumaa pidetään normaalista poikkeavana, säännönvastaisena (KS 2020 s.v. *virhe*) – tällä on samankaltainen tehtävä diskurssin aktivoitumisessa kuin esimerkiksi esimerkin (7) adjektiivilla *outo*. Lausumassa ilmaistaan, että henkilö *tuntee itsensä mieleltään koko ajan nuoremaksi*. Psyykkisen nuortumisen tunne kielennetään siis jatkuvaksi, iän kanssa korreloivaksi ilmiöksi.

Esimerkin (9) verbit *olla* ja *tuntea* korostavat tuntemusten merkitystä oman iän määrittämisessä. Olemisen ja tuntemisen välistä syysuhdetta kielennetään kausaalilla alistuskonjunktioilla *koska* (VISK § 996). Verbilausekkeen *eihän muutu* kieltosanaan liittyy liitepartikkeli *-hAn*, joka tässä kontekstissa ilmaisee, että kyseessä oleva asia on jo tiedossa (VISK § 830). Tämä implikoi ajatusta sitä, että asian tulisi olla ihmisille itsestäänselvyys. Kielto-sanalla *eihän* kiistetään ajatus siitä, että ihmisen mieli olisi jotenkin yhteydessä tämän ulkoiseen olemukseen. Esimerkeissä (10) ja (11) korostetaan, että vaikka ikää väistämättäkin tulee lisää, ei sen kuuluisi olla ihmisen olemusta määrittelevä tekijä.

(10) ***En ole muuttunut miksiäkään muutaman vuoden sisällä, vaikka numero vaihtuukin armottomasti kutoseksi.*** (Apu 28.9.2020, Eini)

(11) ***Ikä ei saisi määrittää sitä, miten meidän pitäisi pukeutua tai käyttäytyä, kunhan kunnioitamme toistemme ihmisarvoa.*** (Apu 22.5.2020, Mari Rantasila)

Diskurssi aktivoituu esimerkissä (10) erityisesti siinä esiintyvissä verbivalinnoissa. Kielto-omotoinen verbivalinta *en ole muuttunut miksiäkään* yhteydessä alistuskonjunktioon *vaikka* implikoi sitä, että ikääntymiseen on liitettävissä ajatus jonkinlaisesta muutoksesta. Samaa ajatusta vahvistaa lausumassa esiintyvä verbi *vaihtua* (KS 2020 s.v. *vaihtua*). Myös tässä esimerkissä ikääntyminen kuvataan hyvin ristiriitaiseksi ilmiöksi, sillä esimerkiksi lausuman karitiivijadjektiivi *armoton* on kontekstin huomioon ottaen hyvin ekspressiivinen. Ajan kulu siis kielennetään tässä tapauksessa säälimättömäksi ilmiöksi, mikä luo ikääntymisestä negatiivista kuvaa (KS 2020 s.v. *armoton*). Esimerkin lausuma sisältää oletuksen, että *numeron vaihtuminen kutoseksi* on tekijä, joka voi mahdollisesti muuttaa ihmistä jollain tapaa. Tätä ilmentää alistuskonjunktin *vaikka* käyttö lausumassa – ikääntymisestä huolimatta muutosta ei tapahdu, vaikka jonkinlainen muutos mahdollinen olisikin (KS 2020 s.v. *vaikka*). Erityisesti sanavalinnat *numero* ja *kutonen* korostavat iän konkreettista puolta, sillä niillä ikä kielennetään ilmiöksi, joka voidaan määrittää laskelemallisin keinoin (KS 2020 s.v. *numero & kuutonen*). Lausuman henkilö kuitenkin kieltää tämän ikäkäsityksen omalla kohdallaan verbivalinnalla *en ole muuttunut*.

Esimerkissä (11) ilmaistaan, että ikä *ei saisi määrittää* ihmisen pukeutumista tai käyttäytymistä. Modaaliverbi *saada* ilmaisee teon luvattomuutta, mutta sen esiintyminen konditionaalimuodossa luo lausumaan lisäksi vetoavan sävyn (VISK § 1551 & § 1593). Verbilausekkeen rooli lausumassa on siis ilmaista sitä, että ikääntymiseen kohdistuvan asenteen ei kuuluisi olla sellainen kuin se on. Lausumassa esiintyvä pohdinta keskittyy lähinnä

ihmisen ulkoiseen olemukseen, tämän *pukeutumiseen* ja *käyttäytymiseen*. Esimerkissä ilmaistaan siis, että iän ei tulisi olla ihmisen ulkoista olemusta määrittävä tekijä.

3.3. Muuttuvan ulkonäön diskurssi

Muuttuvan ulkonäön diskurssi aktivoituu aineistossani 24 lausumassa. Diskurssille tyyppillistä on ulkonäön muuttumisen kuvaaminen erilaisin kielellisin keinoin. Aineistossa iän tuomiin ulkonäkömuutoksiin liitetään erilaisia merkityksiä, joita kielennetään tietyin sanavalinnoin. Keskeistä diskurssille on lausumissa toistuva ulkonäön muuttumisen tiedostaminen, kuvaaminen tai pohtiminen. Esimerkeissä (12) ja (13) asenne ikääntymisen tuomia fyysisiä merkkejä kohtaan on hyväksyvä.

(12) *Minunkin vartaloni on muuttunut, mutta niin sen kuuluukin.* (Apu 17.3.2019, Marja Hintikka)

(13) *Kehokin on mielestäni kuin vanha rakennus, sitä kauniimpi mitä vanhempi.* (Eeva 28.2.2017, Hanna Brotherus)

Esimerkissä (12) diskurssia aktivoi erityisesti lausuman verbi *muuttua*. Näkökulma ulkonäkömuutoksiin on lausumassa hyväksyvä – oman kehon muutokset sekä niiden normaalius tiedostetaan. Kehon fyysiset muutokset normalisoidaan muun muassa verbin *kuulua* avulla, joka kuvaa ilmiön luonnollisuutta ja välttämättömyyttä (VISK § 1577). Sanamuoto *minunkin* sisältää *kin*-liitepartikkelin, jonka avulla kielennetään, että henkilö ei ole ainoa, jonka kehossa tapahtuu muutoksia iän myötä. Liitepartikkeli toimii lausumassa ikään kuin fokuspartikkeleiden *myös* tai *jopa* vastikkeena. (Vilppula 1995). Myös tämä merkityksellistää kehon vanhenemisen luonnolliseksi ja jokaiselle tapahtuvaksi ilmiöksi. Esimerkissä (13) vanhaa *kehoa* verrataan *vanhaan rakennukseen*. Lausuman sanavalinnat implikoivat sitä, että kehon ajatellaan muuttuvan iän myötä kauniimmaksi. Pronominien partitiivimuodot *sitä* ja *mitä* muodostavat komparatiivimuotoisten verbien *kauniimpi* ja *vanhempi* kanssa vertailevan yhdyslauseen. Tämä ilmaus kuvaa muutosta, jossa vanheneminen ja ulkonäön kaunistuminen kuvataan riippuvuussuhteessa. Esimerkeissä (14–16) suhtautuminen iän tuomiin ulkonäkömuutoksiin kuvataan puolestaan tavalla tai toisella negatiivisena.

- (14) *Olisi valhetta väittää, etten suhtautuisi turhamaisesti ikääntymiseen. Tuskin kukaan mieltii, että voi kun aika menisi vähän nopeampaa ja saisin vielä pari ryppyä lisää.* (Apu 18.4.2014, Kaija Koo)
- (15) *Tietysti oma vanheneminen huolestuttaa, varsinkin kun katson peiliin.* (Apu 9.5.2014, Lea Laven)
- (16) *Oli kamalaa nähdä, miten vanhenin vuosien varrella kameran edessä. Nyt sen aikaiset tunteukset naurattavat.* (Apu 6.6.2019, Lena Meriläinen)

Esimerkissä (14) henkilön suhtautumista ikääntymiseen kuvataan adjektiivilla *turhamainen*, joka kuvastaa huomion pääsijaista kiinnittämistä esimerkiksi ihmisen ulkonäköön tai edustavuuteen (KS 2020 s.v. *turhamainen*). Asenne rakentuu muun muassa ilmauksen *olisi valhetta väittää* avulla – faktana pidetty asia ilmaistaan ikään kuin kiertoteitse. Samalla tavalla kielennetään suhtautumista ajan kulumiseen ja ryppyjen ilmestymiseen: adverbini *tuskin* kuvaa epäilevää asennetta asiaa kohtaan, joten haastateltu ei usko, että kukaan olisi asiasta eri mieltä (KS 2020 s.v. *tuskin*). Lausuma sisältää siis oletuksen siitä, että kukaan ei ota ikääntymisen tuomia fyysisiä muutoksia vastaan ilolla. Esimerkissä (15) negatiivinen asenne iän tuomia ulkoisia muutoksia kohtaan aktivoituu erityisesti sanavalinnoissa *huolestuttaa* ja *katsoa peiliin*. Ilmauksella *katson peiliin* kielennetään ikääntymisen vaikutusta nimenomaan ihmisen ulkonäköön. Lausuma sisältää oletuksen, että huolestuneisuus on asian tiimoilta luonnollista ja itsestään selvää – tätä kuvaa rakentaa tavan adverbini *tietysti* (KS 2020 s.v. *tietysti*). Adverbin *varsinkin* rooli lausumassa on ilmaista, että erityisesti ulkonäkömuutoksia pidetään huolestuttavana (KS 2020 s.v. *varsinkin*). Ulkonäkö merkityksellistetään siis tärkeäksi asiaksi. Esimerkin (16) lausumassa oman vanhenemisen näkemistä kuvataan adjektiivilla *kamala*. Pitkäaikaista muutosta kuvataan ilmaisulla *vuosien varrella*, ja muutokset kuvataan ulkonäköön liittyviksi lausekkeella *kameran edessä*. Lausumassa kuitenkin ilmaistaan, että *nyt* aiemmat negatiiviset tunteukset *naurattavat* – ne koetaan huvittavina (KS 2020 s.v. *naurattaa*). Tämä implikoi henkilön nykyisen asenteen ikääntymisen ulkoisia merkkejä kohtaan olevan rennompi kuin aiemmin.

3.4. Vahvistuneen itsetunnon diskurssi

Vahvistuneen itsetunnon diskurssi aktivoituu peräti 22 lausumassa. Diskurssin keskeinen ajatus on, että iän karttuessa ihminen oppii enemmän itsestään ja elämästä sekä oppii olemaan armollisempi itseään kohtaan. Tämä merkitsee jonkinlaisen psyykkisen harmonian löytämistä iän tuoman kokemuksen myötä, mitä kielennetään aineistossa eri tavoin. Itsetunnolla viitataan tässä tapauksessa Liisa Keltikangas-Järvisen (2010: 16) sanoin henkilön kykyyn luottaa itseensä, pitää itsestään ja arvostaa itseään omista heikkouksistaan huolimatta sekä kykyyn tiedostaa oman elämänsä merkitys ja ainutkertaisuus. Osassa lausumista iän vahvistama itsetunto asetetaan vastakkain nuoruuden epävarmuuden kanssa, mikä korostaa iän merkitystä itsetunnon kehittämisessä. Diskurssia aktivoivissa lausumissa ikääntyminen kielennetään varsin positiiviseksi ilmiöksi. Esimerkit (17) ja (18) rakentavat kuvaa itsetunnon vahvistumisesta ja sen tiedostamisesta.

(17) *Tässä iässä tietää mitä haluaa, ja rajat itsen sekä maailman välillä ovat selkiytyneet. Ei ole enää tuulten vietävissä. Oma polku on selkiytynyt ikuisen metsikkön seasta.* (Apu 1.10.2019, Marja Hintikka)

(18) *Tärkeintä on, ettei itseään myöskään alenna. Se on iän tuoma tärkein oppi. Jos osaa jotakin, se täytyy kantaa ylpeänä. Itseään ei saa vähätellä, vaan kruunua pitää kantaa kirkaana.* (Apu 18.4.2014, Kaija Koo)

Esimerkissä (17) esiintyvät verbit *tietää* ja *haluta* rakentavat kuvaa itsevarmasta, vakaasta toiminnasta. Esimerkin verbi *selkiytyä* puolestaan viittaa iän tuomaan positiiviseen muutokseen ja implikoi samalla sitä, että nuoruus on liitettävissä jonkintasoiseen epävarmuuteen. Diskurssi aktivoituu esimerkissä vahvoin vertauskuvallisin keinoin. Lausuman ilmaus *olla tuulten vietävissä* luo kuvaa nuoruudesta kaoottisena ajanjaksona – ikään kuin päätösvalta nuoren ihmisen elämään tulisi jostain ulkopuolelta. *Oma polku* -metaforalla viitataan tässä tapauksessa oman elämän kronologiseen kulkuun sekä kaikkeen siihen, mitä elämään sisältyy (KS 2020 s.v. *polku*). *Ikuinen metsikkö* merkinnee tässä tapauksessa sitä epävarmuutta, joka on erityisesti ihmisen nuoruudessa läsnä. Adjektiivi *ikuinen* kuvaa kenties nuorena koettujen epävarmuuden tuntemusten loputtoman pitkältä tuntuvaa kestoa. Sanavalinnalla voidaan näin ollen kielentää esimerkiksi nuorena koettua toivottoisuuden tunnetta (KS 2020 s.v. *ikuinen*). *Metsikkö* (eli 'nuoruuden epävarmuus') merkityksellistetään lausumassa paikkana, jonne ihminen voi ikään kuin eksyä. Verbivalinta *selkiytynyt* rakentaa tässä kontekstissa kuvaa jonkinlaisesta itsetunnon muutoksesta,

jonka ikä on henkilölle mahdollistanut. Sen avuin siis kuvataan, että haastateltu on iän myötä löytänyt elämälleen suunnan häntä ympäröineen epävarmuuden keskeltä (KS 2020 s.v. *selkeytyä*).

Esimerkissä (18) korostetaan omanarvontunteen merkitystä. Diskurssia aktivoivat erityisesti lausuman verbivalinnat *alentaa, osata, kantaa, vähätellä* ja *pitää kantaa* sekä adjektiivivalinnat *ylpeä* ja *kirkas*. Sitä, että itseään ei alenna, pidetään asioista *tärkeimpänä* – adjektiivin *tärkeä* superlatiivimuoto korostaa teon merkityksellisyyttä. Lausuman verbillä *alentaa* kuvataan jonkun saattamista alempaan arvoasemaan (KS 2020 s.v. *alentaa*). Itsensä alentamisen ja vähätteleminen välttäminen kielennetään *tärkeimmäksi opiksi*, jonka *ikä on* henkilölle *tuonut*. Lausuman vertauskuvallinen substantiivi *kruunu* symboloi hallitsijan valtaa (KS 2020 s.v. *kruunu*). Tässä kontekstissa hallitsija on se, joka *osaa jotakin* ja myös *kantaa taitonsa ylpeänä*. Tämä kuvaannollinen kruunu *pitää kantaa kirkkaana* – omia taitoja ja ansioita täytyy osata pitää arvossa. Esimerkeissä (19–21) kuvataan iän kasvattamaa luottamusta yksilön omiin valintoihin, tekoihin ja päätöksiin.

(19) *Nelikymppisyys on tuonut mukanaan sen, että uskallan tehdä sellaisia valintoja kuin itse haluan.* (Apu 24.1.2021, Susanna Laine)

(20) *Nuoruuden punk-asette ehti liudentua välissä, mutta nyt se nostaa päätään taas. Että kukaan ei tule sanomaan mulle töissä tai yksityiselämässä, mitä saan tai en saa tehdä. En aio pienentää itseäni enkä ajatella, millainen pitäisi olla, jotta kelpaan.* (Apu 22.5.2020, Mari Rantasila)

(21) *Ennen olin miellyttäjaluonne, joka teki aina muiden mieliksi. Nyt osaan sanoa myös ei, ja tiedän mitä tahdon.* (Apu 28.2.2014, Eini)

Verbivalinnoilla on suuri diskursiivinen merkitys esimerkissä (19). Lausuman verbivalinta *tuoda mukanaan* implikoi sitä, että uskallusta omien valintojen tekemiseen ei nuoremalla iällä ollut. Käsite nelikymppisyydestä personifoidaan, eli se esitetään inhimillisenä, aktiivisena toimijana (Klemettinen 2008). Tämä tehokeino korostaa ajatusta ikään-tymisen merkityksestä itsetunnon kehittämisessä. Lausuman verbi *uskaltaa* implikoi rohkeudesta ja pelottomuudesta elää elämää niin kuin itse *haluaa* (KS 2020 s.v. *uskaltaa*). Lausumassa implikoituu siis ajatus siitä, että tällainen itsevarmuus on nimenomaan iän ansiota.

Esimerkin (20) substantiivi *punk-asette* viitanee jonkinasteiseen protestimielisyyteen tai estottomuuteen (KS 2020 s.v. *punk*). Kuten esimerkin (19) substantiivi *nelikymppisyys*, personifoidaan myös tämä käsite ilmaisemalla, että se *nostaa* jälleen *päätään* ikääntymisen myötä. *Punk-asette* kielennetään näin ollen elolliseksi toimijaksi, joka on ollut aiemmin piilossa, mutta on nyt tulossa takaisin esiin (KS 2020 s.v. *nostaa*). Verbi *kelvata* implikoi tässä kontekstissa sitä, että on olemassa jonkinasteiset kriteerit, jotka ihmisen odotetaan täyttävän kelvatakseen. Lausuman modaaliverbi *pitää* ilmaisee tässä tapauksessa velvollisuutta ja korostaa näin ollen ajatusta siitä, että ihmisen on oltava tietynlainen ollakseen kyllin hyvä (VISK § 1573). Verbin *pienentää* esiintyminen lausumassa luo kuvaa siitä, että henkilö kokee olevansa jollain tapaa ”liikaa” sopiakseen tähän muottiin – oli kyse sitten elämäntavoista, teoista, luonteesta tai ulkonäöstä. Diskurssin aktivoitumisen kannalta verbien negaatiolla on lausumassa keskeinen rooli: henkilö *ei* esimerkiksi *aio* pienentää itseään, *eikä kukaan* tule sanomaan hänelle, mitä tämä saa tai ei saa tehdä. Sanavalinta *kukaan* on kieltohakuinen kvanttoripronomini. Tällaisen pronominin tehtävä kieltolauseessa on ilmaista, että joukko, josta sanottu pitäisi paikkansa, on tyhjä (VISK § 757). Pronominivalinnalla siis kielletään tässä kontekstissa kaikkien muiden ihmisten mielipiteiden painoarvo haastatellun itsetunnon rakentumisessa. Itsetunto ilmeneekin usein henkilön kykyä luottaa itseensä sekä omiin päätöksiinsä. Tätä korostaa verbien esiintyminen indikatiivimuodossa, jolloin lausuman kuvaama asenteellinen toiminta kuvataan varmana ja määrätietoisena (VISK § 1590).

Esimerkissä (21) diskurssia aktivoivat erityisesti substantiivivalinta *miellyttäjaluonne* sekä verbilauseke *tehdä muiden mieliksi*. Haastateltu kuvaa siis pyrkineensä miellyttämään muita, jolloin muiden ihmisten mielipiteet ja tunteet ovat vaikuttaneet hänen aiempaan toimintaansa (KS 2020 s.v. *mieliksi*). Kuvaa muuttuneesta itsetunnosta rakentaa erityisesti adverbien *ennen* ja *nyt* käyttö peräkkäisissä virkkeissä. Henkilö mainitsee *osavansa nyt sanoa myös ei*, mikä implikoi sitä, että kieltäytyminen ei ole aina ollut tälle helppoa tai mahdollista. Myös tässä esimerkissä verbi *tietää* esiintyy yhteydessä henkilön omaan tahtoon tai tämän haluihin – hän on perillä siitä, kuinka tahtoo elämänsä elää (KS 2020 s.v. *tietää*). Lausumissa rakentuu siis ajatus siitä, että ihminen oppii iän myötä tekemään sellaisia päätöksiä, jotka ovat tämän omaksi eduksi.

3.5. Tyytyväisyysdiskurssi

Tyytyväisyysdiskurssi aktivoituu aineiston 17 lausumassa. Diskurssia aktivoivissa lausumissa asenne ikääntymiseen on positiivinen: omaan ikään ollaan tyytyväisiä, ja siihen kohdistuu paljon positiivisia ajatuksia. Tällainen asennoituminen ilmenee esimerkeissä (22–24).

- (22) *Olemme jo niin vanhoja, että meidän pitää ottaa ilo irti jokaisesta hetkestä. Huomaan muutenkin nauttivani elämästä tällä hetkellä todella paljon ja olevani oikein tyytyväinen ikävuosiini, näyttelijä kertoi.* (Apu 11.3.2016, Satu Silvo)
- (23) *Kyllä, olen onnellinen. Moni palanen on paikoillaan. Minulla on hyvät geenit, Aune-äitini on 84-vuotias, ja hän osti juuri uuden auton.* (Apu 19.6.2018, Virve Rosti)
- (24) *Minulla ei ole koskaan ollut mitään ikäkriisiä, on ihanaa ja vapauttavaa olla keski-ikäinen. Mummini on 86-vuotias, ja hän on terävä kuin partaveitsi. En pelkää vanhenemista, sillä ympärilläni on niin hyviä esimerkkejä siitä, että järjissään voi pysyä.* (Apu 24.10.2020, Jenni Kokander)

Esimerkin (22) adjektiivilauseke *jo niin vanhoja* rakentaa lausumassa käsitystä siitä, että iällä on vaikutusta siihen, kuinka elämään ja aikaan suhtaudutaan – tässä iässä pitää *ottaa ilo irti jokaisesta hetkestä*. ilmaus *ottaa ilo irti* merkitsee tässä tapauksessa jäljellä olevan elinajan hyödyntämistä (KS 2020 s.v. *irti*). Lausuma implikoi sitä, että hetkessä elämisen merkitys kasvaa iän karttuessa. Modaaliverbi *pitää* luo kuvaa toiminnan tarpeellisuudesta ja jopa sen jonkinasteisesta pakollisuudesta (VISK § 1573). Sanavalinnoilla *nauttia todella paljon* ja *oikein tyytyväinen* on myös suuri rooli tyytyväisyysdiskurssin aktivoimisessa. Samankaltainen tehtävä on myös esimerkin (23) adjektiivilla *onnellinen*. Esimerkissä (23) tyytyväisyyttä ilmaistaan myös vertauskuvallisin keinoin: ilmaus *moni palanen on paikoillaan* rakentaa metaforisesti kuvaa siitä, että henkilön asiat ovat päällisin puolin mallillaan. Lausuma korostaa *hyvien geenien* vaikutusta omaa ikää koskevaan tyytyväisyyteen. Perimän kuvataan siis vaikuttavan siihen, kuinka positiivinen kokemus ikääntymisprosessi lopulta on. Käsite hyvistä geneistä yhdistetään oman äidin ikään sekä siihen, että tämä on *ostanut uuden auton* – tämä implikoi sitä, että ajatusta autoilevasta 84-vuotiaasta pidetään jollain tapaa arvossa.

Esimerkissä (24) keski-ikäisyyttä kuvataan positiivissävytteisillä adjektiiveilla *ihana* ja *vapauttava*. Erityisesti adjektiivi *vapauttava* on luonteeltaan varsin ekspressiivinen:

keski-ikäisyys ikään kuin kielennetään tekijäksi, joka päästää ihmisen vapaaksi jostakin negatiiviseksi luokiteltavasta asiasta tai ilmiöstä (KS 2020 s.v. *vapauttaa*). Ikääntymiseen liittyvät kielteiset ajatukset kumotaan myös mainitsemalla, että henkilöllä *ei ole koskaan ollut mitään ikäkriisiä*. Kielitoimiston sanakirja antaa substantiiville *ikäkriisi* merkityksen 'tiettyyn ikään tai ikäkauteen liittyvä murrosvaihe, jossa arvioidaan omaa elämäntilannetta'. Ikäkriisin kieltäminen implikoi siis sitä, että haastateltu ei itse ole kokenut tarvetta tällaiseen pohdintaan. Vanhenemiseen kohdistuvaa huoletonta asennetta kielennetään myös ilmaisemalla, että henkilö *ei pelkää vanhenemista*. Peloton asenne ikääntymistä kohtaan perustellaan sillä, että henkilöllä on ympärillä *hyviä esimerkkejä* siitä, että *järjissään voi pysyä*. Ilmaus implikoi sitä, että vanhenemisessä pelätään järjen menettämistä, eli jonkinlaista mielenterveyden tai hankintakyvyn kadottamista (KS 2020 s.v. *järki*). Pelko kuitenkin kielennetään tässä tapauksessa turhaksi mainitsemalla *esimerkit*, jotka merkityksellistetään jonkinlaiseksi todisteeksi järjen menettämistä vastaan (KS 2020 s.v. *esimerkki*). Esimerkeissä (25) ja (26) rakentuu ajatus siitä, että omaan ikään ollaan tyytyväisiä fyysisistä muutoksista huolimatta.

(25) *Kaikista krempoista ja alkavista vaihdevuosisoireista huolimatta koen eläväni nyt elämäni parasta aikaa.* (Apu 24.4.2015, Raakel Lignell)

(26) *En missään tapauksessa haluaisi enää olla parikymppinen. Voisin ottaa silloiset niveleni takaisin, mutta en kaksikymppisen päättäni. Vaikka ikä tuo tiettyjä fyysisiä rajoitteita, elämä itseni kanssa muuttuu koko ajan mukavammaksi.* (Apu 6.6.2021, Elina Knihtilä)

Esimerkin (25) substantiivivalinnat *krempat* ja *vaihdevuosisoireet* luovat yhteydessä adverbien *huolimatta* kanssa kuvaa siitä, että vaikka kehon fyysiset muutokset ovat aitoja huolenaiheita, eivät ne silti estä henkilöä elämästä *elämänsä parasta aikaa*. Adjektiivin *paras* esiintyminen superlatiivimuodossa implikoi sitä, että nykyinen ikä koetaan jollain tapaa paremmaksi kuin aiemmat iät (VISK § 642). Ilmaus *elämän parasta aikaa* on yleisessä käytössä oleva ilmaus, jolla kuvataan tyytyväisyyttä tiettyyn ajankohtaan omassa elämässä.

Esimerkissä (26) toistuu sama asenne ikääntymistä kohtaan – elämä koetaan paremmaksi vanhemmalla iällä. Lausuman verbi-ilmaus *en missään tapauksessa haluaisi* korostaa mielipiteen ehdottomuutta. Substantiivilla *pää* viitataan lausuman kontekstissa vertaus-

kuvallisesti mielensisäiseen toimintaan. Lausuma siis kielentää ajatuksen siitä, että ihmisen vanhetessa tämän ajatukset muuttuvat positiiviseen suuntaan – nuoruuden ajatuksia ei tahdota takaisin. Parikymppisyyteen liitetään kuitenkin käsitys fyysisestä terveydestä mainitsemalla *silloiset nivelet*. Nuoruuteen liitettävä fyysinen kunto asetetaan vastakkain vanhenemiseen liitettävän mielenrauhan kanssa. Verbin *muuttuu* esiintyminen presensissä sekä adjektiivivalinnan *mukavammaksi* esiintyminen komparatiivimuodossa viittaa muutostilan jatkuvuuteen. Elämän ajatellaan verrannollisesti muuttuvan mukavammaksi sitä mukaa, kun ikää karttuu. Esimerkin ilmaus *elämä itsensä kanssa* ikään kuin kielentää ihmisen mielen omaksi yksilökseen – oma mieli on joku, jonka kanssa on pyrittävä tulemaan toimeen. Tämä implikoi, että ihminen on tietoinen mielensisäisestä toiminnastaan ja näin ollen ikään kuin tarkastelee sitä ulkopuolelta.

3.6. Elämän rajallisuuden diskurssi

Elämän rajallisuuden diskurssi aktivoituu aineistossani 16 kertaa. Diskurssille ominaista on elämän merkityksellistäminen ainutlaatuisena ja rajallisena ilmiönä – aikaa ei ole loputtomiin, eikä sen riittäminen ole kenellekään itsestäänselvyys. Osassa lausumista rakentuu ajatus siitä, että elämän rajallisuuden havaitseminen ikääntymisen myötä voi luoda ihmisen elämään liikettä: asioita ei voi siirtää loputtomasti eteenpäin, joten on pakko toimia nyt. Osa lausumista korostaa myös hetkessä elämisen tärkeyttä. Esimerkeissä (27–29) aktiivisuus merkityksellistetään tärkeäksi osaksi elämää.

- (27) *Kaksikymppisenä ja vielä kolmekymppisenäkin luulee olevansa kuolematon. Tässä iässä, kun ihmisiä poistuu lähipiiristä, tajuaa, että elät vain kerran. Senkin vuoksi haluan olla aktiivinen ja tehdä paljon.* (Apu 28.11.2018, Saija Palin)
- (28) *Keski-ikäisenä ihmisenä tajuaa myös sen, että loputtoman paljon aktiivisia vuosia ei ole edessä. Eikä toisaalta tiedä, onko sitä hengissäkään huomenna. Itselle tärkeitä asioita ei kannata lykätä aina tulevaisuuteen, hän sanoo.* (Apu 8.2.2021, Ripsa Koskinen-Papunen)
- (29) *Toki tajuan myös elämän rajallisuuden jollain lailla. En enää siirrä kaikkea tuonemmaksi, vaan tartun haluamiini asioihin nopeammin. Ehkä pahin huolestuneisuus on myös lähtenyt pois. Elämä on seikkailu, josta pitää nauttia, koska tämä kaikki myös loppuu joskus.* (Apu 24.1.2021, Susanna Laine)

Esimerkin (27) verbivalinnoilla *luulla* ja *tajuta* on diskurssin aktivoitumisen kannalta keskeinen merkitys. Nuorena ihminen uskoo erheellisesti olevansa kuolematon (KS 2020 s.v. *luulla*), mutta iän myötä henkilö kuitenkin oppii ymmärtämään elämän ainutkertaisuuden (KS 2020 s.v. *tajuta*). Tämä rakentaa kuvaa iän tuomasta asennemuutoksesta. Lausuman karitiiviadjektiivi *kuolematon* sisältää johtimen *-tOn*, joka ilmaisee sanan kantasubstantiivin 'kuolema' puutetta (VISK § 292). Lausumassa siis muodostuu ajatus siitä, että nuorena kuolemaa ei välttämättä tiedosta samalla tavalla kuin vanhana. Tästä syystä vanhempana *halutaan* myös *olla aktiivisia* ja *tehdä paljon*, sillä kuolema hahmotetaan jo todelliseksi ja omakohtaiseksi ilmiöksi. Lausumassa esiintyy myös aforismi *elät vain ker- ran*, joka korostaa tietoisuutta elämän ainutkertaisuudesta.

Esimerkin (28) verbillä *tajuta* on tässä lausumassa samankaltainen rooli kuin esimerkissä (27). Elämän rajallisuutta kuvataan ilmaisemalla, että *loputtoman paljon aktiivisia vuosia ei ole edessä*. Esimerkin (28) karitiiviadjektiivi *loputon* sisältää johtimen *-tOn*, jolla on sama tehtävä kuin esimerkin (27) adjektiivin *kuolematon* johtimella (VISK § 292). Tämä ilmentää siis sitä, että myös aktiiviset elinvuodet loppuvat joskus. Adjektiivi *aktiivinen* aktivoi diskurssia kuvaamalla aktiivisuuden merkitystä elämässä – se luo merkityksen, että koko elämän läpi kestävää aktiivisuutta ei pidetä itsestäänselvytenä. Elämän pituuden epämääräisyyttä merkityksellistää myös verbi *tietää*, joka esiintyy kielteisessä muodossa. Merkityksen rakentumiseen osallistuvat myös lausuman verbivalinta *olla hengissä* sekä adverbi *huomenna*. Erityisesti adverbi *huomenna* luo kuvaa ajan rajallisuudesta, sillä sen avuin korostetaan, että elinaika voi loppua jo heti seuraavana päivänä (KS 2020 s.v. *huomenna*). Verbi *lykätä* sisältää ajallisen merkityksen, sillä se implikoi jonkin asian jättämistä myöhempään ajankohtaan (KS 2020 s.v. *lykätä*). Sanavalinnat *edessä*, *huomenna*, *lykätä* ja *tulevaisuus* rakentavat kaikki tavoillaan jonkinlaista kuvaa tulevaisuudesta, joka on keskeinen käsite diskurssin aktivoitumisen kannalta.

Esimerkki (29) sisältää useita diskurssin aktivoitumisen kannalta tärkeitä verbivalintoja. Verbi *tajuta* ilmaisee myös tässä lausumassa *elämän rajallisuuden* ymmärtämistä (KS 2020 s.v. *tajuta*). Lausuman yleismerkitykseen vaikuttaa kuitenkin adverbi *jollain lailla*, joka kuvaa, että ilmiötä ei silti kyetä sisäistämään täysin. Verbillä *siirtää* on tässä lausumassa samankaltainen rooli kuin esimerkin (28) verbillä *lykätä*: jotain jätetään myöhäisempään ajankohtaan (KS 2020 s.v. *siirtää*). Ajan rajallisuuden käsitystä korostaa ilmaisu siitä, että asioihin *tartutaan* nykyään *nopeammin* – komparatiivimuoto sanavalinnassa

implikoi tässä lausumassa toiminnan muutosta. Lausumassa myös ilmaistaan, että *pahin huolestuneisuus on lähtenyt pois*, eli asioihin voi iän myötä alkaa suhtautua rennommin. Esimerkissä esiintyvä ilmaus *elämä on seikkailu* on yleisessä käytössä oleva metafora, jolla kielennetään muun muassa elämän jännittävyttä (KS 2020 s.v. *seikkailu*). *Seikkailu* itsessään on hyvin ekspressiivinen substantiivi, joten lausumassa kielennetään elämän käsitteelle varsin värikästä kuvaa. Lausuman verbit *nauttia* ja *loppua* ovat keskeisessä roolissa diskurssin aktivoitumisen kannalta. Esimerkeissä (30) ja (31) vanhenemisesta maalataan armotonta ja ankaraa kuvaa.

(30) *Jos olet puolessa välissä elämää, edessä on niin paljon enemmän kuin nyt, mahdollisuus monenlaiseen. Tässä vaiheessa on toisin. Käyt samalla läpi olemassa olevaa ja tulevaa vanhenemistasi – tätä faktaa. Se läsäytetään sinulle tuohon, Eeva sanoo ja lyö kämmenselkää kämmenelle.* (Apu 20.11.2018, Eeva Litmanen)

(31) *Ystäviä kuolee, ikäisiäsi, elämäntilanne on toinen – enää ei voi olla kaikesta huolimatta optimistinen ja toiveikas. Monet asiat puuttuvat ja muuttuvat. Avioerokin on täynnä pieniä kuolemia. Se on kuitenkin valinta, tehdään valintoja. Kuoleman edessä et valitse.* (Apu 20.11.2018, Eeva Litmanen)

Esimerkissä (30) vanhuuden aikakäsitystä verrataan keski-ikäisen aikakäsitykseen. Vertailun kannalta sanavalinnoilla *puolessa välissä* ja *tässä vaiheessa* on keskeinen merkitys. Lausumassa ilmaistaan, että keski-ikässä *edessä on paljon enemmän kuin nyt* ja *mahdollisuus monenlaiseen*. Vanhana on kuitenkin *toisin*. Adverbi *toisin* kuvaakin tässä kontekstissa sitä, että vanhana ihmisellä ei välttämättä ole enää paljon aikaa jäljellä eikä näin ollen mahdollisuuksia kaikkeen siihen, mitä on elämässä halunnut kokea. Verbilauseke *käydä läpi* kuvaa aktiivista toimintaa, asioiden tietynlaista käsittelemistä. Vanhuus ja vanheneminen ovat siis aiheita, joiden kuvataan mietityttävän ikääntyneitä ihmisiä. (KS 2020 s.v. *käydä*.) Lausuman verbille *läsäyttää* ei löydy merkitystä Kielitoimiston sanakirjasta, joten se on todennäköisesti puhekielinen ilmaus. Sen tekstuaalisen kontekstin pohjalta on kuitenkin mahdollista olettaa, että sanalla tarkoitetaan jonkinlaista nopeaa lyömistä. Tämä on siis kuvaannollinen tapa kielentää totuuden realisoitumista – vanheneminen on todellinen ilmiö, joka on kohdattava. Vanhuuden tulemistä kuvataan substantiivilla *fakta*. Vanheneminen kuvataan näin ollen tosiasiana, jonka todenperäisyyttä ei voi kieltää (KS 2020 s.v. *fakta*).

Esimerkin (31) sanavalinnat maalaavat vanhenemisestä hyvin synkkää kuvaa. Vanhuuteen liitetään ajatus *ystävien kuolemista* sekä asioiden *puuttumisesta* ja *muuttumisesta*. Tunnetiloja kuvaavat adjektiivivalinnat *optimistinen* ja *toiveikas* kielennetään modaali-verbivalinnalla *ei voi olla* mahdottomiksi (VISK § 1562). Nämä adjektiivit liitetään nuorempaan ikään erityisesti adverbivalinnalla *enää*, jonka tehtävä kieltolauseessa on ilmaista jonkin asiantilan olevan ohi (VISK § 1518). Nuorempana on siis mahdollisuus luottaa tulevaan sekä odottaa siitä hyvää, mutta vanhemmalla iällä tällaisia tuntemuksia ei pidetä enää samalla tapaa itsestään selvinä (KS 2020 s.v. *optimistinen & toiveikas*). Lausumassa rakentuva asenne ikääntymistä kohtaan on siis pessimistinen. Merkityksellistä on, että käsitteitä *avioero* ja *kuolema* verrataan lausumassa toisiinsa: kuolema merkityksellistetään välttämättömäksi tapahtumaksi verbin *valita* negaatiolla, mutta avioero kielennetään *valinnaksi*. Avioero kuvataan näin yhtenä vaihtoehtona muiden joukossa: ihmisellä on mahdollisuus valita joko eron tai avioliiton jatkamisen välillä. (KS 2020 s.v. *valita*.) Kahden vaikean ilmiön, kuoleman ja avioeron, vastakkainasettelu korostaa kuoleman vääjäämättömyyttä. Ilmauksella *kuoleman edessä* on lausumassa kuvaannollinen merkitys: adverbien *edessä* esiintyminen lausumassa implikoi kuoleman voimakkuutta ja kunnioitettavuutta suhteessa ihmiseen (KS 2020 s.v. *edessä*). Lausuma siis merkityksellistää kuoleman armottomaksi ilmiöksi, jonka suhteen ihmisellä ei loppujen lopuksi ole minkäänlaista päätösvaltaa.

3.7. Aliarviointidiskurssi

Aliarviointidiskurssi aktivoituu aineistossa 14 lausumassa. Diskurssia aktivoivissa lausumissa korostuu ajatus ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuvasta syrjinnästä ja aliarvioinnista. Osa lausumista kohdistuu ainoastaan naisten kokemaan ikäsyrjintään, mutta aihetta käsitellään aineistossa myös yleisellä tasolla. Lausumissa esiintyy paljon vastakkainasettelua sekä vertailua nuorten ja vanhojen sekä naisten ja miesten välillä. Yleinen ajatus aineiston pohjalta on, että vanhoja aliarvioidaan nuoriin nähden ja naisia aliarvioidaan miehiin nähden. Esimerkit (32–34) kielentävät ikäsyrjinnän erityisesti naisten ongelmaksi.

(32) *Hermoni menevät ikäsyrjinnästä. Yli viisikymppisten on todella vaikeaa työllistyä uudelleen. Vaikka tämä koskee valtaosin naisia, kyllä miehetkin saavat osansa.* (Apu 11.4.2021, Anu Sinisalo)

- (33) *Siinä on se surullinen puoli, että kun nainen vanhenee, työt vähenevät vaikka itse kokee, että paranee koko ajan. Se on suuri ristiriita.* (Apu 16.9.2021, Outi Mäenpää)
- (34) *On ihan hassua, että kun nainen ikäännyttyä, häneen aletaan suhtautua eri tavalla kuin mieheen. Seitsemänkymppisistä naisista harva on enää vallassa tai äänessä.* (Apu 22.5.2020, Mari Rantasila)

Esimerkin (32) verbilausekeidiomi *hermot menevät* on vertauskuvallinen tapa ilmaista vahvaa suuttumusta tai turhautumista (Nuutinen 2012). Suuttumuksen kohde kielennetään *ikäsyrynnäksi* – sosiaalisesti ilmiöksi, jossa ihminen asetetaan jollain tapaa huomponaan asemaan ikänsä takia (KS 2020 s.v. *syryjä*). Yli viisikymppisten uudelleentyöllistymistä kuvataan adjektiivilausekkeella *todella vaikea*, jossa adverbi *todella* toimii vahvistavana astemääritteenä (VISK § 666) korostaen tilanteen vakavuutta. Sanavalinnalla *valtaosin* ilmaistaan, että vaikka tällaista syrjintää kokevat naisten lisäksi myös miehet, on enemmistö syrjintää kokevista ihmisistä naisia (KS 2020 s.v. *valtaosa*).

Esimerkin (33) verbillä *kokea* viitataan tässä tapauksessa subjektiiviseen, elämykselliseen tuntemiseen (KS 2020 s.v. *kokea*). Henkilö itse kokee *paranevansa* ajan kanssa, mutta ei koe ympäristön kohtelevan tätä tällä tavalla – töiden kuvataan *vähenevän* silloin, kun nainen *vanhenee*. Lausuman verbimuodoissa *vanhenee*, *vähenevät* ja *paranee* esiintyvä ne johdin ilmaisee muuttumista tai määrän muutosta (VISK § 348). Substantiivi *ristiriita* vaikuttaa myös osaltaan diskurssin aktivoitumiseen, sillä se ikään kuin kiteyttää edeltävän virkkeen ajatuksen tilanteen konfliktisuudesta (KS 2020 s.v. *ristiriita*). Tilannetta kuvataan adjektiivilla *surullinen*, joka rakentaa kuvaa tilanteen negatiivisesta luonteesta.

Esimerkissä (34) esiintyvä verbiketju *alkaa suhtautua* implikoi asenteenmuutosta: asennoituminen naiseen muuttuu tämän ikäännyttyä (KS 2020 s.v. *alkaa & suhtautua*). Lausuman adjektiivi *hassu* on keskeisessä roolissa kielennetyn asenteen rakentumisessa. Perinteisesti *hassu* kuvaa jotakin 'hauskaa' tai 'hupsua', eli se on ekspressiivisyydeltään näin ollen varsin positiivinen ja kevyt sana. Lausuman kontekstin huomioon ottaen sillä kuitenkin todennäköisemmin viitataan tilanteen outouteen, kummallisuuteen tai naurettavuuteen (KS 2020 s.v. *hassu*). Adjektiivin roolin lausumassa voi käsittää myös sarkasmina, jolloin lausumassa implikoitaisiin retorisiin keinoin sitä, että tilanne on kaikkea muuta kuin hassu. Lausumassa esiintyvillä verbivalinnoilla *olla vallassa* ja *olla äänessä* kuvataan sitä, että vain harvoilla seitsemänkymppisillä naisilla on mahdollisuus hallita

yhteiskunnallisia asioita tai päättää niistä (KS 2020 s.v. *valta & ääni*). Esimerkit (35) ja (36) kielentävät ikääntyneiden ihmisten aliarviointia.

(35) *En nähnyt voittoa tulevan, eikä nähnyt kukaan muukaan: tällainen lyhyenlääntä lyllerö tulee jostain takavasemmalta ja peittoaa nuoremmat.* (Apu 14.11.2019, Nina Mikkonen)

(36) *Puhe on hirveän negatiivista: kuinka meidän eläkkeisiin menee rahaa ja mistä saadaan meille hoitajia. Haluan laajentaa näkökulmaa. Elämä ei lopu tiettyyn ikään. Meikin olemme ja elämme yhteiskunnan itsenäisinä jäseninä.* (Apu 22.5.2020, Mari Rantasila)

Esimerkin (35) ilmaus *lyhyenlääntä lyllerö* on nimitys lyhyelle, pullealle ihmiselle (KS 2020 s.v. *lyhyenlääntä & lyllerö*). Tämän ilmauksen tehokeinona toimii allitteraatio eli alkusointuisuus (§ 1736). Lausuman verbillä *nähdä* viitataan lausuman kontekstissa kokemiseen – se toimii ikään kuin verbin *olettaa* lähisyntyminä (KS 2020 s.v. *nähdä*). Verbilauseke *tulla takavasemmalta* kuvaa tilanteen yllätyksellisyyttä: jotain odottamatonta tapahtuu yllättäen. Tämä implikoi muiden oletettuja aliarvioivia asenteita – *tällaisen lyhyenlääntä lyllerön* ei odoteta voittavan. Nuorempien voittamista kuvataan myöskin verbillä *peitota*, joka implikoi vastustajien vertauskuvallista hakkaamista (KS 2020 s.v. *peitota*).

Esimerkissä (36) ihmisten tapa puhua ikääntyneistä ihmisistä kuvataan *negatiiviseksi*. Esimerkin sanavalinnat rakentavatkin kuvaa ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuvasta väheksynnästä. Näkökulma on tässä lausumassa hyvin yhteiskunnallinen – suuressa roolissa ovat substantiivivalinnat *eläke, raha, hoitaja* ja *yhteiskunnan jäsen*. Ilmaus *elämä ei lopu* implikoi lausuman kontekstissa ajatusta siitä, että yleistä asennetta asiaan pidetään päinvastaisena ja että tämä asenne tahdotaan muuttaa. Se, että *näkökulmaa halutaan laajentaa* merkitsee, että nykyistä näkökulmaa aiheeseen pidetään suppeana. Esimerkin viimeisen virkkeen sanavalinnoilla on suuri merkitys diskurssin aktivoitumisessa. Etenkin persoonapronominiin *me* kiinnittyvä *-kin*-liite implikoi sitä, että lausumassa tahdotaan korostaa myös ikääntyneiden olevan yhtä lailla *yhteiskunnan itsenäisiä jäseniä* kuin nuoremmatkin ihmiset (VISK § 1635). Lausumassa rakentuva oletus siis on, että kaikki eivät välttämättä ajattele tällä tavoin. Syrjivän asennoitumisen kuvataan näkyvän suoraan siinä, miten yhteiskunta ikääntyneitä ihmisiä kohtelee. Adjektiivia *itsenäinen* käytetään kuvaa-

maan vanhusten yksilöllisyyttä. Lausumassa siis pyritään korostamaan sitä, että vanhuk-
sia ei tulisi kohdella passiivisena, muista täysin riippuvaisena ihmisryhmänä (KS 2020
s.v. *itsenäinen*).

4. PÄÄTÄNTÖ

Kandidaatintutkielmassani olen tutkinut sitä, millaisia ikääntymisdiskursseja julkisuudesta tuttujen naisten henkilöhaastatteluisissa aktivoituu. Olen nimennyt aineiston keskeisimmät diskurssit sekä tutkinut sitä, millaisin kielellisin valinnoin nämä diskurssit aineistossa aktivoivat. Aineistonani on ollut yhteensä 60 julkisuudesta tunnetusta naisesta kertovaa verkkoartikkelia, joissa ikääntymistä käsitellään useista erilaisista näkökulmista. Artikkelit on julkaistu aikavälillä 28.11.2013–19.9.2021. Tutkielmani teoreettisena ja metodisena viitekehyksenä olen hyödyntänyt kriittistä diskurssianalyysiä. Analyysin olen tehnyt Norman Faircloughin (1989: 110) kriittisen diskurssianalyysin mallin sanastoa koskevan osion pohjalta. Olen siis toteuttanut aineiston analysoinnin sanastopainotteisesti, erityisesti sen substantiivi-, verbi- ja adjektiivivalintoihin keskittyen. Olen sisällyttänyt analyysiini kuitenkin myös useampia diskurssin aktivoitumisen kannalta otollisia adverbivalintoja. Olen pelkkien sanavalintojen lisäksi kiinnittänyt huomiota esimerkiksi sanojen liitepartikkeleihin ja johtimiin, sillä ne ovat usein suuressa osassa erilaisten merkitysten rakentumisessa.

Tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

- 1) Miten aineisto merkityksellistää ikääntymistä?
- 2) Miten kielelliset valinnat rakentavat aineistossa aktivoituvia diskursseja?

Aineistostani olen eristänyt yhteensä 7 diskurssia, joista yhdestä olen eritellyt lisäksi kaksi aladiskurssia. Eristämäni diskurssit ovat vastarintadiskurssi (josta aladiskurssit kehodiskurssi ja asennediskurssi), ikä on vain numero -diskurssi, muuttuvan ulkonäön diskurssi, vahvistuneen itsetunnon diskurssi, tyytyväisyysdiskurssi, elämän rajallisuuden diskurssi sekä aliarviointidiskurssi. Tässä luvussa keskityn tarkastelemaan aineistossani aktivoituvia diskursseja kokoavasti sekä tulkitsemaan analyysini tuloksia. Tämän lisäksi pohdin jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Ensimmäinen huomioni oli se, miten paljon eristämäni diskurssit eroavat toisistaan. Tämä kertoo siitä, miten monesta näkökulmasta ikääntymistä on mahdollista tarkastella. Keskeinen havainto analyysin pohjalta onkin, että ikääntymiseen liitetään paljon erilaisia ole-

tuksia, joita aineistossa käsitellään. Tästä huolimatta osa diskursseista on osittain limitäisiä – esimerkiksi useat ulkonäkömuutosta kuvaavat ilmaisut aktivoivat useaa eristämääni diskurssia. Myös ihmisen psyykkisen ja fyysisen ulottuvuuden välisiä eroja merkityksellistetään aineistossa usein, mikä näkyy esimerkiksi ikä on vain numero -diskurssissa, vastarintadiskurssissa sekä vahvistuneen itsetunnon diskurssissa. Mielenkiintoinen ilmiö on myös se, miten abstrakteja tunteita, kuten kokemusta omasta iästä, kuvataan aineistossa usein vertauskuvallisin keinoin. Tämä näkyy esimerkiksi erilaisten ilmiöiden elollistamisena personifikaation voimin.

Aineiston yleisimmäksi diskurssiksi nousi **vastarintadiskurssi**, jonka aktivoivissa lausumissa toistuu ajatus vanhenemisen merkkejä vastaan taistelemisesta. Koska aineistossa esiintyvät näkökulmat vanhenemiseen vaihtelevat paljon, päädyin jakamaan vastarintadiskurssin kahdeksi aladiskurssiksi sen sisältämien näkökulmien mukaan. **Kehodiskurssia** aktivoivat sanavalinnat, joilla kuvataan ihmisen fyysisiin piirteisiin, kuten ulkonäköön tai kehon kuntoon ja terveyteen liittyviä ilmiöitä. **Asennediskurssia** aktivoivilla sanavalinnoilla taas kielennetään ihmisen suhtautumisen ja asennoitumisen olevan tärkein keino ikääntymistä vastaan taistelemisessa – kehon muuttamisen tai suojaamisen sijaan painotetaan muun muassa positiivisen asenteen merkitystä.

Keskeinen aineistossani esiintyvä ilmiö on mielen ja kehon vastakkainasettelu. Useassa lausumassa ikä merkityksellistetään psyykkiseksi ilmiöksi, sillä henkilö kokee olevansa psyykkisesti nuorempi kuin fyysinen ikänsä. **Ikä on vain numero -diskurssia** aktivoivat useat ekspressiivisyydeltään voimakkaat sanat, joista esimerkiksi aineistoesimerkin (8) substantiivi *geenivirhe* kuvaa voimakkaasti kokemusta oman fyysisen ja psyykkisen iän ristiriitaisuudesta. Analyysin pohjalta on mahdollista päätellä, että eri ikäluokkiin liitetään stereotyyppisiä piirteitä, joita osa haastatelluista henkilöistä ei itse koe edustavansa.

Ulkonäköön aineistoni lausumissa viitataan usein, mutta aihetta käsitellään hyvin monenlaisista näkökulmista. Vahvana aineistostani kuitenkin aktivoituu **muuttuvan ulkonäön diskurssi**, jolle on tyypillistä kuvata ulkonäkömuutoksiin suhtautumista erilaisin kielellisin keinoin. Diskurssia aktivoivat ulkonäkömuutosten tiedostamista, niiden kuvaamista tai niiden pohtimista kuvaavat sanavalinnat. Positiivisessa mielessä ulkonäön vanhene- mista kielennetään kauniiksi ja luonnolliseksi asiaksi, joka joko hyväksytään tai nähdään

kauniina ilmiönä, mutta suurin osa diskurssia aktivoivista lausumista kuitenkin merkityksellistää ikääntymisen merkit negatiiviseksi ilmiöksi. Muuttuvan ulkonäön diskurssi on osittain limittäinen ikä on vain numero -diskurssin kanssa: ulkonäkömuutoksia kuvataan aineistossa hämmentävänä ilmiönä, sillä oman peilikuvan ei koeta vastaavan sitä, mitä ihminen olevansa sisältä. Myös kehodiskurssia aktivoivat osittain samat sanavalinnat kuin muuttuvan ulkonäön diskurssia, sillä kummallekin diskurssille on tyypillistä fyysisten muutosten kuvaaminen negatiivisena ilmiönä.

Vahvistuneen itsetunnon diskurssissa rakentuu ajatus iän vahvistamasta itsetunnosta. Aineistossa tätä kielennetään muun muassa ilmaisemalla, että haastateltavat ovat oppineet tietämään, mitä itse elämältään haluavat. Verbit kuten *haluta*, *tahtoa*, *uskaltaa* ja *tietää* toistuvat aineistossa usein. Ikä kuvataan aineistossa itsetuntoa vahvistavana tekijänä, ja nuoruus merkityksellistetään monessa lausumassa epävarmaksi aikakaudeksi ihmisen elämässä. Diskurssia aktivoivat useat kielikuvat, muun muassa esimerkin (18) *kruunu-*metafora, jolla viitataan ihmisen taitoihin, niiden tiedostamiseen ja niiden arvostamiseen – kruunua pitää *kantaa kirkkaana*.

Tyytyväisyysdiskurssissa positiivista suhtautumista omaan ikään tai ikääntymiseen ilmaistaan muun muassa kuvaannollisin keinoin: esimerkissä (23) tyytyväisyyttä kuvataan ilmauksella *moni palanen on paikoillaan*. Osassa lausumista rakentuu ajatus elämän paranemisesta iän myötä. Diskurssille tyypillistä on, että tämä merkitys rakentuu yhteydessä nuoruuden käsitteeseen – vaikka nuorena saattoikin olla fyysisesti paremmassa kunnossa, ei ajassa tahdota palata takaisinpäin, sillä asiat ovat hyvin juuri nyt.

Elämän rajallisuus -diskurssissa elämää merkityksellistetään ainutkertaiseksi ja arvokkaaksi ilmiöksi. Aika kuvataan lausumissa rajallisena, loppuvana ilmiönä. Diskurssi aktivoituu erityisesti verbivalinnoissa kuten *tajuta*, *loppua*, *kuolla* sekä *valita*. Diskurssille tyypillistä on myös korostaa aktiivisuuden merkitystä ihmisen elämässä, sillä lausumissa toistuu pyrkimys tehdä asioita ennen kuin on liian myöhäistä. Tämä näkyy muun muassa sanavalinnoissa *aktiivinen*, *tehdä paljon*, *haluta*, *ei kannata lykätä* sekä *pitää nauttia*.

Aineistossani esiintyy myös pohdintaa ikääntyneiden ihmisten, etenkin naisten, asemasta maailmassa. **Aliarviointidiskurssille** tyypillistä on vanhenemisen merkityksellistäminen ihmisen sosiaalista asemaa haittaavana ilmiönä. Ikä kielennetään aineistossa tekijäksi,

joka aiheuttaa syrjintää, aliarviointia tai vähättelyä. Ilmiö kuvataan hyvin ristiriitaisena, mikä ilmenee muun muassa aineistoesimerkin (33) verbivalinnoissa: naisen työmahdollisuuksien kuvataan *vähenevän* ajan kanssa, vaikka tämä itse kokee *paranevansa* vanhelessaan. Osassa aliarviointidiskurssin lausumista aktivoituu myös vahva yhteiskuntadiskurssi, jonka aktivoitumiseen osallistuvat sanavalinnat kuten *työllistyä, valta, eläke, ääni* sekä *yhteiskunnan jäsen*. Toinen tekemäni huomio on, että diskurssin lausumissa esiintyy paljon vastakkainasettelua sekä vertailua naisten ja miesten, vanhojen ja nuorten tai nuoren minän ja vanhan minän välillä.

Jokaisessa eristämässäni diskurssissa ikääntymistä käsitellään yleisellä tasolla sukupuoliriippumattomasta näkökulmasta. Kun ottaa huomioon, että rajasin aineistoni ainoastaan naisten henkilöhaastatteluihin, on mielenkiintoista havaita, ettei yksikään yleisimmistä diskursseista keskity ainoastaan naisen ikääntymiseen. Osassa aineistoni lausumista kuitenkin sivutaan sitä, kuinka ikääntyvät naiset itse kokevat asemansa yhteiskunnassa sukupuolensa sekä ikänsä puolesta. Esittelemistäni ikääntymisdiskursseista naiseuteen viitataan eniten juuri aliarviointidiskurssin lausumissa. Osassa lausumista naiseuden kielenetään olevan tekijä, joka tekee ikääntymisestä entistä haastavampaa. Tämä ajatus rakentuu erityisesti aineistoesimerkeissä (32), (33) ja (34). Lausumissa ikääntyneen henkilön urapolun kuvataan olevan normaalia haastavampi, jos hän sattuu olemaan nainen.

Koen analyysin myötä saaneeni vastaukset tutkimuskysymyksiini. Jatkotutkimusmahdollisuuksia ajatellen voisi olla mielenkiintoista tarkastella Apu- ja Eeva-lehtien vanhempien julkaisujen diskursseja ja verrata niitä tämän tutkielman tuloksiin. Jatkossa voisikin tutkia esimerkiksi sitä, aktivoituuko vuosikymmeniä vanhoista numeroista samankaltaisia diskursseja kuin minun tutkielmassani. Vanhin aineistooni sisällyttämäni artikkeli on vuodelta 2013, sillä keräsin aineistoni internetistä – tästä syystä voisikin olla mielenkiintoista tutkia myös lehtien fyysisiä, painettuja numeroita. Painettujen lehtien käyttäminen aineistona on kannattavaa myös siitä syystä, että verkkosivustojen hakusysteemien luotettavuus ja helppokäyttöisyys vaihtelee, minkä seurauksena osa aineistosta voi jäädä katveeseen. Itse hyödynsin aineistonkeruussa useita erilaisia hakusanoja, sillä tahdoin kerätä verkkosivustolta kaikki ikääntymistä jollain tapaa käsittelevät henkilöhaastattelut. Koen siis aineistoni määrän ja laadun olleen sopiva tutkielmani toteuttamista varten.

Koska rajasin oman aineistoni ainoastaan naisten henkilöhaastatteluihin, voisi olla mielenkiintoista tutkia myös miesten henkilöhaastatteluja samalta aikaväliltä ja lopuksi verrata analyysin tuloksia tämän tutkimuksen tuloksiin. Tässä tapauksessa tutkimusaineistoksi kuitenkin rajautuisi ainoastaan Apu-lehden artikkelit, sillä Eevan julkaisut koostuvat lähinnä naisista kertovista artikkeleista. Ikääntymisdiskursseja voisi tutkia myös muista lehdistä – olisi kiinnostavaa tietää, että aktivoituvatko samankaltaiset diskurssit myös muiden lehtien julkaisuissa.

LÄHTEET JA LYHENTEET

Tutkimusaineisto

Aineistona on 60 verkkoartikkelia sivustolta Apu.fi. Aineisto on kerätty 19.9.2021.

Lähteet

FAIRCLOUGH, NORMAN 1989: *Language and power*. London: Longman.

FAIRCLOUGH, NORMAN 2003: *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. London: Routledge.

HYTTI, HILKKA 2010: *Ikääntynyt nainen mediassa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston terveystieteiden laitos.

IKONEN, ANNA-KAARINA 2012: *Naisen ikääntyvää ruumista koskevat diskurssit kahdessa suomalaisessa naistenlehdessä*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitos.

JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI – SUONINEN, EERO 1999: *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI – SUONINEN, EERO 2000: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

KELTIKANGAS-JÄRVINEN, LIISA 2010: *Hyvä itsetunto*. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

KLEMETTINEN, RIINA 2008: Kipu polttaa, tuhoaa ja opettaa – metafora ja kivun kielen-täminen. – *Kielikello* 3/2008. <https://www.kielikello.fi/-/kipu-polttaa-tuhoaa-ja-opettaa-metafora-ja-kivun-kielentaminen>

KS = *Kielitoimiston sanakirja* 2021. Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkko-julkaisuja. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/> Päivitettävä julkaisu. Tuorein päivitys 11.11.2021.

NUUTINEN, LIISA 2012: Ottaako hermosta, ottaako päähän? – *Kielikello* 3/2012. www.kielikello.fi/-/ottaako-hermosta-ottaako-paahan-

PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYNEN, ANNE 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

PIETIKÄINEN, SARI – MÄNTYNEN, ANNE 2019: *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

- PIETIKÄINEN, SARI 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- SÄÄSKILAHTI, MINNA – SAVINIEMI, MAIJA 2019: Miten äidinkielen ja kirjallisuuden oppiainetta käsitellään yleisönosastokirjoituksissa? – Matti Rautiainen & Mirja Tarnanen (toim.), *Tutkimuksesta luokkahuoneisiin*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- VILPPULA, MATTI 1995: Monimielinen kin. – *Kielikello* 1/1995. <https://www.kielikello.fi/-/monimielinen-kin>
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: Iso Suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://scripta.kotus.fi/visk> (1.12.2021)

LIITE. Aineistoon sisällytetyt verkkoartikkelit. Koottu sivustolta Apu.fi.

Maaritin aika. Julkaistu 28.11.2013.

Eini jaksaa heittäytyä. Julkaistu 28.2.2014.

Viidakon tähti Tiina Jylhä: Iästä oli hyötyä. Julkaistu 19.3.2014.

Kaija Koo: Nuorempana häpesin menestystäni. Julkaistu 18.4.2014.

Lea Laven: Eläkettä ei pidä hävetä. Julkaistu 9.5.2014.

Eila ja Liisa Roine ikääntyvät iloisesti. Julkaistu 6.6.2014.

Maija-Liisa Peuhu: "On ihanaa tehdä vielä töitä tässä iässä". Julkaistu 6.11.2014.

Suvi Teräsniiska uuden edessä. Julkaistu 21.11.2014.

Jussi-ehdokas Heidi Herala toivoo elokuvarooleja myös viisikymppisille. Julkaistu 1.2.2015.

Kaija Koon neuvo viisikymppisille. Julkaistu 28.2.2015.

Janina Fry elää parasta aikaa. Julkaistu 6.3.2015.

Anu Hälvä: "En kaipaa näyttelemistä". Julkaistu 9.3.2015.

Anu Sinisalo, elämäänsä asettunut. Julkaistu 20.3.2015.

Raakel Lignell ja Hanna Sumari: Jokainen hetki on paras. Julkaistu 24.4.2015.

Virve Rosti, nainen voimissaan. Julkaistu 11.12.2015.

VIIKON TÄHTI Katri Helena: "Nuori mies pitää nuorekkaana". Julkaistu 21.12.2015.

Tekonivelen saanut Satu Silvo "Ihana olla viimein kunnossa". Julkaistu 11.3.2016.

Karita Mattila on kaikkea enemmän. Julkaistu 22.4.2016.

Eini Pajumäki on oppinut, että positiivisuus kantaa. Julkaistu 5.8.2016.

Erinomainen Erin Anttila. Julkaistu 2.12.2016.

Seela Sella: "Näyttelen rooleja, joissa saan olla reilusti vanha, omanikäiseni. Julkaistu 30.12.2016.

Hanna Brotherus: "Jouduin kohtaamaan oman yksinäisyyteni". Julkaistu 28.2.2017.

Sikke Sumari ja Harri Syrjänen: "Syntymäpäivinä tajuaa elämän rajallisuuden". Julkaistu 9.4.2017.

Eija Vilpas: "Elämästä pitää yrittää tehdä hauskaa ja elämisen arvoista". Julkaistu 6.8.2017

Kesällä 70 vuotta täyttänyt laulaja Paula Koivuniemi: "Kuusikymmentä oli hankalampi ikä". Julkaistu 23.11.2017.

Heli Laaksonen: "Imurointi tappaa luovuuden". Julkaistu 7.12.2017.

Laura Malmivaara, 44, kyllästyi katselemaan kansikuvaversiota itsestään: En ole silti valmis puhkaisemaan ulkonäkökuplaa. Julkaistu 21.1.2018.

Katja Ståhl Selviytyjistä: Yhdestä käärmeestä varoitettiin, että jos se haukkaa, niin se on henki veks, moikka! Julkaistu 8.2.2018.

Anita Hirvonen muistelee seksisymboliaikojaan: "Elämä on 72-vuotiaana helpompaa" – nuoruudenkuva. Julkaistu 13.2.2018.

Paula Koivuniemen ikäkriisit ovat jo takana: "Kun täytin 50, alkoi ihana vapaus". Julkaistu 3.5.2018.

Virve Rosti – rokkimimmistä tuli citymummo: "En ole kuitenkaan kävelevä huvipuisto". Julkaistu 19.6.2018.

Arja Tiainen: "Minua ei lannisteta, vaan elän kuten haluan". Julkaistu 28.6.2018

Marita Taavitsainen lavatähtien ulkonäköpaineista: "En uskalla mennä kauneusleikkaukseen". Julkaistu 5.7.2018.

Marianne Heikkilä: Mitä vanhemmaksi tulee, sitä armollisemmaksi muuttuu. Julkaistu 19.7.2018.

Hanna Sumari: "Vanhenemisessä hämmentää oman ulkomuodon muuttuminen". Julkaistu 18.8.2018.

Eeva Litmanen ja suvun synkkä taakka. Julkaistu 20.11.2018.

Saija Palinin muutosten tuulet: Isä kuoli, uusi ammatti. Julkaistu 28.11.2018.

Tuula Amberla: Isältä opin, ettei ole mitään rajaa. Julkaistu 17.3.2019.

Marja Hintikka: Haluan vanheta luonnollisesti. Julkaistu 17.3.2019.

Eeva Kilpi: Olen ylpeä siitä, että olen kaikesta selvinnyt. Julkaistu 28.3.2019.

Lena Meriläinen: Äidin sairaus on osa arkeani. Julkaistu 6.6.2019.

Maria Hintikka 41: "Tässä iässä ei ole enää tuulten vietävissä". Julkaistu 1.10.2019.

Nina Mikkonen: "Keski-ikäisiä naisiahan ei vähätellä!". Julkaistu 14.11.2019.

Seela Sella: "Ovat miehet minua joskus lääppineet – Olin nuorena aika hyvännäköinen mimmi" – Pamela Tola ohjasi toisenlaisen tarinan aikuisista naisista – Video. Julkaistu 24.1.2020.

Mari Rantasila: "Jokainen kaipaa kosketusta – Jos on liian kauan yksin, kosketusta voi alkaa pelätä niin, ettei enää uskalla". Julkaistu 22.5.2020.

Hannele Lauri: "Ikääntyminen on kauheaa – En tiedä ketään, joka sanoisi, miten ihanaa on vanheta". Julkaistu 16.6.2020.

Liisa Jaakonsaari: "Lapsuuden trauma palaa yhä mieleen". Julkaistu: 5.7.2020

Kiti Kokkonen mukana Putous Allstars -kaudella: "Jos joku pahastuu, että olen tunteikas, se on hänen ongelmansa". Julkaistu 17.9.2020.

Iskelmätähti Eini 60 vuotta: "Tasaluku tuntuu yllättävän hyvältä – En ole muuttunut miksiäkään muutaman vuoden sisällä, vaikka numero vaihtuukin armottomasti kutoseksi". Julkaistu 28.9.2020.

Jenni Kokander: "En pelkää kuolemaa vaan elämää – Meidän planeetallamme on kuoltu sukupuuttoon jo viisi kertaa ja kaikki on alkanut alusta". Julkaistu 24.10.2020.

Hannele Pokka: "Äiti halusi opiskella ja jätti minut vanhempiensa hoiviin – Tapasin hänet vain muutaman kerran". Julkaistu 29.11.2020.

Susanna Laine hyppäsi tyhjän päälle ja irtisanoutui: "Suorien lähetysten adrenaliinipiikkeihin jää jollain lailla koukuun". Julkaistu 24.1.2021.

Ripsa Koskinen-Papunen: "Mieheni sanoo, että häntä ärsyttää lähteä kanssani hiihtolenkille, koska vedän aina lopulta metrin edellä". Julkaistu 8.2.2021.

Näyttelijä Anu Sinisalo: "Hermoni menevät ikäsyrrjinnästä – yli viisikymppisten on todella vaikeaa työllistyä uudelleen". Julkaistu 11.4.2021.

Patamusta feministi Elina Knihtilä: ”Omien arvojen puolustaminen kannattaa aina”.
Julkaistu 6.6.2021.

Pamela Tola: ”Ihastun ihmiseen, en sukupuoleen”. Julkaistu 20.6.2021.

40 täyttänyt Laura Birn kokee, että kaikki on vielä edessä: ”Näyttelijä vain paranee vanhetessaan”. Julkaistu 26.6.2021.

Terapian läpi käynyt Chisu: ”Parisuhteeni päättyi ja olin loppu kaikkeen – tajusin, että tarvitsen apua – tuntui siltä, etten enää osaa elää”. Julkaistu 12.9.2021.

Outi Mäenpää täyttää 60: ”Hain apurahaa projektiin, jossa opettaisin vangeille vuorovaikutusta – Haluan tutkia naisen aggressiota”. Julkaistu 16.9.2021.

Näyttelijä Marja Salo: ”Väärään aikaan lausuttu viaton kommentti laukaisi identiteettikriisin”. Julkaistu 19.9.2021.